

Giáo dục pháp luật cho đội ngũ cán bộ, công chức hành chính trong điều kiện xây dựng nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam: Luận án TS. Luật: 62 38 01 01 / Nguyễn Quốc Sửu ; Nghd. : GS.TS. Phạm Hồng Thái

PHẦN MỞ ĐẦU

1. Tính cấp thiết của đề tài

Hiện nay, chúng ta đang nỗ lực xây dựng Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa của dân, do dân và vì dân. Muốn xây dựng thành công nhà nước pháp quyền thì bên cạnh việc ban hành một hệ thống pháp luật đầy đủ, đồng bộ, điều quan trọng hơn là phải làm thế nào để đưa pháp luật vào thực tế đời sống xã hội, để mọi thành viên trong xã hội, nhất là đội ngũ cán bộ, công chức (CBCC) hành chính, am hiểu các nguyên tắc, quy định pháp luật; từ đó, sử dụng pháp luật như một công cụ để bảo vệ lợi ích của Nhà nước, của tập thể và của mỗi công dân. Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa đòi hỏi phải có một đội ngũ CBCC hành chính được trang bị kiến thức mới, nhất là kiến thức pháp luật để đảm nhiệm công việc quản lý nhà nước, điều hành công việc có hiệu quả. Nghị quyết Hội nghị lần thứ năm Ban chấp hành Trung ương Đảng khóa X đã chỉ rõ nhiệm vụ cơ bản: “Xây dựng đội ngũ cán bộ có năng lực tổ chức và vận động nhân dân thực hiện đường lối của Đảng, pháp luật của Nhà nước, công tâm, thạo việc, tận tụy với dân, biết phát huy sức dân, không tham nhũng, không ức hiếp dân, trẻ hóa đội ngũ, chăm lo công tác đào tạo, bồi dưỡng, giải quyết đồng bộ chính sách đối với cán bộ”. Để thực hiện thắng lợi mục tiêu đó, *một trong những nhiệm vụ cấp bách hiện nay là phải đưa pháp luật vào đời sống xã hội mà khâu trung gian vô cùng quan trọng chính là đội ngũ CBCC hành chính; phải nâng cao trình độ kiến thức, hiểu biết pháp luật cho đội ngũ cán bộ này.* Cơ sở khoa học của vấn đề trên thể hiện ở chỗ:

Thứ nhất, CBCC hành chính là khâu chủ yếu thực hiện chủ trương, đường lối của Đảng, chính sách, pháp luật của Nhà nước. Họ là những người trực tiếp chuyển “*pháp luật trên giấy tờ*” thành “*pháp luật trong hành động*”. Vì vậy, CBCC hành chính phải được trang bị kiến thức, hiểu biết pháp luật và có ý thức pháp luật ở trình độ cao để thực hiện tốt chức năng, nhiệm vụ của mình.

Thứ hai, trình độ dân trí về pháp luật trong xã hội ngày càng được nâng cao, đòi hỏi đội ngũ CBCC hành chính càng phải có kiến thức, hiểu biết pháp luật ở trình độ cao mới đáp ứng được yêu cầu giải quyết công việc hành chính - công vụ.

Trong khi đó, đội ngũ CBCC hành chính ở nước ta hiện nay còn nhiều mặt chưa đáp ứng được yêu cầu đổi mới và xây dựng Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa. Trình độ kiến thức, hiểu biết pháp luật của đội ngũ này còn có những hạn chế, bất cập nhất định, chưa theo kịp và chưa được nâng tầm tương xứng với sự đổi mới của hệ thống pháp luật. Trong điều kiện của nền kinh tế thị trường, một số mặt trái của nó đang dần bộc lộ, như chủ nghĩa thực dụng; các tệ nạn xã hội; một bộ phận cán bộ, công chức đã thoái hóa, biến chất trước những cám dỗ về lợi ích vật chất. Đại hội VIII của Đảng đã nhận định: “Đội ngũ CBCC nhìn chung chưa ngang tầm nhiệm vụ, một bộ phận không nhỏ đã bị thoái hoá, biến chất, chưa đáp ứng được các yêu cầu quản lý nhà nước trong thời kì mới”. Nguyên nhân chính của tình trạng này là do hạn chế về trình độ kiến thức pháp luật.

Giáo dục pháp luật (GDPL) cho CBCC hành chính là một biện pháp hữu hiệu nhằm trang bị kiến thức, hiểu biết pháp luật, nâng cao ý thức pháp luật, góp phần hình thành lối sống và làm việc theo pháp luật cho họ; góp phần bảo đảm cho nhà nước quản lý xã hội bằng pháp luật có hiệu quả, xây dựng đội ngũ CBCC hành chính trong sạch, vững mạnh. Tuy nhiên, thực tế cho thấy, công tác GDPL cho CBCC hành chính ở nước ta trong thời gian qua vẫn còn bộc lộ những hạn chế, yếu kém trên nhiều mặt, từ nội dung, hình thức cho đến phương pháp GDPL cho họ. GDPL cho đội ngũ CBCC chưa được đặt ngang tầm với yêu cầu quản lý xã hội bằng pháp luật, chưa được tiến hành thường xuyên và đồng bộ; giáo dục chưa có trọng tâm, trọng điểm, chưa có sự phối kết hợp giữa các cơ quan, tổ chức.

Tình hình trên đòi hỏi nhà nước phải tăng cường công tác GDPL cho CBCC hành chính, trang bị kiến thức, hiểu biết pháp luật cho họ; giúp họ giải quyết công việc phù hợp với yêu cầu của pháp luật trong khi thực thi công vụ.

Xuất phát từ tình hình trên, tôi nhận thấy, công tác GDPL cho CBCC hành chính là một yêu cầu khách quan, nhiệm vụ cấp thiết trong điều kiện xây dựng Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa hiện nay. Vì vậy, tôi chọn vấn đề “*Giáo dục pháp luật cho đội ngũ cán bộ, công chức hành chính trong điều kiện xây dựng nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam*” làm đề tài luận án Tiến sĩ Luật học, nhằm góp phần vào việc hoạch định chính sách bồi dưỡng, giáo dục và nâng cao chất lượng GDPL cho CBCC hành chính.

2. Mục đích và nhiệm vụ của luận án

Mục đích của luận án là phân tích, làm rõ cả về phương diện lý luận và thực tiễn vấn đề GDPL cho đội ngũ CBCC hành chính, chỉ ra thực trạng hoạt động GDPL cho CBCC từ khi triển khai xây dựng Nhà nước pháp quyền đến nay cũng như các nguyên nhân dẫn đến thực trạng này để trên cơ sở đó, đề xuất một số giải pháp cơ bản nhằm nâng cao chất lượng GDPL cho đội ngũ CBCC hành chính trong điều kiện xây dựng Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam.

Để hoàn thành mục đích đặt ra, luận án tập trung giải quyết các nhiệm vụ:

Một là, phân tích chức năng, nhiệm vụ của cán bộ, công chức hành chính trong điều kiện xây dựng nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam, nội dung, phương pháp và hình thức GDPL cũng như những nét đặc thù trong giáo dục pháp luật cho đội ngũ CBCC hành chính.

Hai là, khảo sát xã hội học nhằm luận chứng, phân tích, đánh giá thực trạng GDPL cho đội ngũ CBCC hành chính - một đối tượng đặc biệt, chỉ ra các nguyên nhân dẫn đến thực trạng đó cũng như các yếu tố ảnh hưởng đến hoạt động GDPL cho đội ngũ CBCC hành chính ở nước ta hiện nay.

Ba là, trên cơ sở quán triệt các quan điểm có chất chỉ đạo, đề xuất và luận giải tính khả thi, hiệu quả của các giải pháp cơ bản nâng cao chất lượng, hiệu quả

công tác GDPL cho đội ngũ CBCC hành chính trong điều kiện Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam.

3. Phạm vi và đối tượng nghiên cứu của luận án

Phạm vi nghiên cứu của luận án chỉ giới hạn trong việc phân tích lý luận và thực tiễn vấn đề GDPL cho CBCC hành chính trong điều kiện xây dựng Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam; luận chứng thực trạng GDPL cho CBCC hành chính ở nước ta hiện nay và đề xuất một số giải pháp cơ bản nâng cao chất lượng GDPL cho CBCC hành chính trong điều kiện xây dựng Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam.

Đối tượng nghiên cứu của luận án là GDPL cho CBCC hành chính trong điều kiện xây dựng Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam. CBCC hành chính mà luận án khảo sát, đánh giá chỉ *tập trung vào CBCC hành chính đang làm việc trong bộ máy quản lý hành chính nhà nước thuộc 4 cấp: trung ương, tỉnh, huyện và xã.*

4. Cơ sở lý luận và phương pháp nghiên cứu

Cơ sở lý luận của luận án là chủ nghĩa duy vật biện chứng và chủ nghĩa duy vật lịch sử về lý luận nhận thức; tư tưởng Hồ Chí Minh và các quan điểm của Đảng Cộng sản Việt Nam về Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa, về xây dựng đội ngũ CBCC, về vai trò của GDPL. Bên cạnh đó, các quan điểm, kết quả nghiên cứu lý luận và thực tiễn về GDPL nói chung, GDPL cho CBCC nói riêng của các tác giả trong và ngoài nước cũng là cơ sở lý luận quan trọng của luận án.

Để hoàn thành mục đích và nhiệm vụ nghiên cứu, luận án sử dụng các phương pháp phân tích và tổng hợp, phương pháp so sánh, khái quát hóa, hệ thống hóa... để nghiên cứu các vấn đề lý luận; sử dụng phương pháp điều tra xã hội học (phương pháp ankét và phương pháp phỏng vấn) để thu thập các thông tin, số liệu thực tế phục vụ cho việc phân tích, đánh giá thực trạng, nguyên nhân của vấn đề nghiên cứu và luận chứng tính khả thi của các giải pháp mà luận án đề xuất.

5. Đóng góp mới của luận án

- Đây là luận án đầu tiên nghiên cứu tương đối toàn diện và có hệ thống về GDPL cho CBCC hành chính trong điều kiện xây dựng Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam cả về phương diện lý luận và thực tiễn.

- Luận án làm rõ khái niệm mục tiêu GDPL, phân biệt rõ phương pháp GDPL với hình thức GDPL; đưa ra các căn cứ để xác định, phân loại chủ thể, đối tượng, phương pháp, hình thức, nội dung của GDPL cho CBCC hành chính.

- Luận án phân tích các đặc trưng của công tác GDPL cho CBCC hành chính, làm sáng tỏ những yêu cầu, đòi hỏi tất yếu, khách quan của việc nâng cao chất lượng, hiệu quả công tác GDPL cho đội ngũ CBCC hành chính trong điều kiện xây dựng Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam.

- Tác giả luận án đã tiến hành khảo sát, điều tra xã hội học với đối tượng là CBCC hành chính đang công tác tại các cơ quan quản lý hành chính nhà nước thuộc 30 tỉnh, thành phố trực thuộc trung ương để thu thập các thông tin, số liệu thực tế phục vụ cho việc đánh giá thực trạng, chỉ ra những hạn chế, bất cập và các nguyên nhân dẫn đến những bất cập trong hoạt động GDPL cho CBCC hành chính - điều mà các luận án trước đây chưa làm được.

- Luận án đề xuất và luận giải tính khả thi và hiệu quả của những giải pháp khoa học nhằm nâng cao chất lượng hoạt động GDPL cho CBCC hành chính trong điều kiện xây dựng Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam.

6. Ý nghĩa lý luận và thực tiễn của luận án

Luận án đề cập và phân tích một trong những vấn đề có tầm quan trọng và có tính cấp thiết nhưng chưa được nghiên cứu một cách toàn diện và có hệ thống - vấn đề GDPL cho CBCC hành chính trong điều kiện xây dựng nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam. Luận án góp phần làm rõ cơ sở lý luận, nâng cao nhận thức về trách nhiệm chỉ đạo tổ chức công tác GDPL cho CBCC hành chính - một công việc rất quan trọng trong quá trình xây dựng nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa ở nước ta hiện nay; làm rõ nội dung, hình thức và phương pháp đặc thù của GDPL cho CBCC hành chính.

Với những kết quả đạt được, luận án có thể dùng làm tài liệu tham khảo phục vụ cho việc nghiên cứu, giảng dạy Lý luận nhà nước và pháp luật; dùng làm tài liệu nghiên cứu trong các trường đào tạo CBCC, như Học viện Hành chính, các Trường Chính trị tỉnh... Luận án còn có ý nghĩa thực tiễn trong việc xây dựng các tiêu chí cụ thể để khảo sát, đánh giá về mục đích, mục tiêu, chủ thể, đối tượng, nội dung, phương pháp và hình thức GDPL cho CBCC hành chính, phục vụ cho việc đổi mới, nâng cao chất lượng, hiệu quả công tác GDPL cho các đối tượng cụ thể và trên các địa bàn cụ thể.

7. Kết cấu của luận án

Ngoài phần mở đầu, kết luận và kiến nghị, danh mục tài liệu tham khảo, luận án được kết cấu thành 4 chương, 8 tiết.

NỘI DUNG CHÍNH CỦA LUẬN ÁN

Chương 1

TỔNG QUAN VỀ TÌNH HÌNH NGHIÊN CỨU ĐỀ TÀI

Tên đề tài luận án “*Giáo dục pháp luật cho đội ngũ cán bộ, công chức hành chính trong điều kiện xây dựng Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam*” đề cập đến ba mảng vấn đề cụ thể: vấn đề giáo dục pháp luật; vấn đề đội ngũ cán bộ, công chức hành chính trong nền hành chính công vụ; vấn đề xây dựng Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam. Đây đều là những vấn đề đã và đang được bàn luận sôi nổi trên diễn đàn khoa học pháp lý Việt Nam.

Tổng quan tình hình nghiên cứu đề tài cho thấy, nếu đặt các vấn đề giáo dục pháp luật, vấn đề đội ngũ cán bộ, công chức hành chính và vấn đề xây dựng Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam một cách riêng rẽ, tách biệt với nhau thì chúng đều đã được các nhà nghiên cứu đề cập, phân tích tương đối kỹ lưỡng, thấu đáo và tác giả luận án hầu như không còn vấn đề gì để bàn luận. Tuy nhiên, nếu xâu chuỗi các vấn đề nêu trên trong một đề tài luận án tiến sĩ luật học “*Giáo dục pháp luật cho đội ngũ cán bộ, công chức hành chính trong điều kiện xây dựng nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam*”, thì lại dễ dàng nhận thấy rằng, các công trình nghiên cứu từ trước đến nay mới chủ yếu đề cập vấn đề giáo dục

pháp luật cho cán bộ, công chức nói chung mà *chưa đi sâu vào vấn đề giáo dục pháp luật cho riêng đội ngũ cán bộ, công chức hành chính*. Hơn nữa, đặt vấn đề giáo dục pháp luật cho đội ngũ cán bộ, công chức hành chính trong bối cảnh, điều kiện xây dựng Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam thì lại càng là vấn đề mới, còn bị bỏ ngỏ.

Như vậy, có thể khẳng định rằng, cho đến nay vẫn chưa có một công trình nào nghiên cứu một cách hệ thống, toàn diện cả mặt lý luận và thực tiễn về *giáo dục pháp luật cho đội ngũ cán bộ, công chức hành chính trong điều kiện xây dựng nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam*. Đó cũng là lý do tác giả chọn vấn đề nêu trên làm đề tài luận án tiến sĩ với hy vọng góp một phần công sức vào việc nghiên cứu những khía cạnh còn mới mẻ này.

Chương 2

CƠ SỞ LÝ LUẬN CỦA VIỆC GIÁO DỤC PHÁP LUẬT CHO CÁN BỘ, CÔNG CHỨC HÀNH CHÍNH TRONG ĐIỀU KIỆN XÂY DỰNG NHÀ NƯỚC PHÁP QUYỀN XÃ HỘI CHỦ NGHĨA VIỆT NAM

2.1. NHÀ NƯỚC PHÁP QUYỀN VÀ CÁC YÊU CẦU ĐỐI VỚI GDPL CHO ĐỘI NGŨ CBCC HÀNH CHÍNH TRONG NHÀ NƯỚC PHÁP QUYỀN

2.1.1. KHÁI QUÁT CÁC ĐẶC TRƯNG CỦA NHÀ NƯỚC PHÁP QUYỀN XÃ HỘI CHỦ NGHĨA VIỆT NAM

Từ thực tiễn lãnh đạo quá trình xây dựng Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam, Đảng ta đã khái quát 5 đặc trưng cơ bản: 1, Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam là Nhà nước *của nhân dân, do nhân dân và vì nhân dân; tất cả quyền lực nhà nước đều thuộc về nhân dân*; 2, Nhà nước được tổ chức và hoạt động trên cơ sở *Hiến pháp, pháp luật, bảo đảm cho Hiến pháp và các đạo luật giữ vị trí tối thượng* trong điều chỉnh các quan hệ thuộc tất cả các lĩnh vực của đời sống xã hội; 3, Nhà nước tôn trọng và bảo đảm *quyền con người, quyền công dân*; nâng cao trách nhiệm pháp lý giữa Nhà nước và công dân; thực hành dân chủ, đồng thời tăng cường kỷ cương, kỷ luật; 4, Quyền lực nhà nước là *thống nhất, có sự phân công rành mạch và phối hợp chặt chẽ* giữa các cơ quan

nhà nước trong việc thực hiện các quyền lập pháp, hành pháp và tư pháp; 5, Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam do Đảng Cộng sản Việt Nam lãnh đạo, đồng thời bảo đảm sự giám sát của nhân dân, sự phản biện xã hội của Mặt trận Tổ quốc Việt Nam và các tổ chức thành viên của Mặt trận.

2.1.2. CÁC YÊU CẦU ĐỐI VỚI GIÁO DỤC PHÁP LUẬT CHO CÁN BỘ, CÔNG CHỨC HÀNH CHÍNH TRONG QUÁ TRÌNH XÂY DỰNG NHÀ NƯỚC PHÁP QUYỀN

Việc xây dựng Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam đang đặt ra cho công tác giáo dục pháp luật cho đội ngũ cán bộ, công chức hành chính những yêu cầu cấp thiết, như phải luôn nhấn mạnh tầm quan trọng và tính tất yếu của việc xây dựng Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam, phải nhấn mạnh tính tối cao của pháp luật, phải trang bị kiến thức, hiểu biết pháp luật về quyền con người, pháp luật quốc tế...

2.2. CBCC HÀNH CHÍNH VÀ VAI TRÒ, CHỨC NĂNG CỦA HỌ TRONG NHÀ NƯỚC PHÁP QUYỀN XÃ HỘI CHỦ NGHĨA VIỆT NAM

2.2.1. QUAN NIỆM VỀ CÁN BỘ, CÔNG CHỨC HÀNH CHÍNH

Trong luận án này, dựa theo Luật Cán bộ, công chức năm 2008, tác giả giới hạn phạm vi đội ngũ CBCC hành chính như sau: *Đội ngũ CBCC hành chính bao gồm những người do bầu cử để đảm nhiệm chức vụ theo nhiệm kỳ trong các cơ quan nhà nước, được tuyển dụng, bổ nhiệm vào một ngạch công chức hoặc được giao giữ một chức vụ thường xuyên trong các cơ quan quản lý hành chính nhà nước ở cấp trung ương, cấp tỉnh, cấp huyện và cấp xã; đảm nhiệm các công việc hành chính - công vụ có liên quan đến hoạt động xây dựng, thực hiện pháp luật hoặc kiểm tra, giám sát việc thực hiện pháp luật; được hưởng lương từ ngân sách nhà nước, sự đãi ngộ của nhà nước; được trao các quyền và nghĩa vụ trong khi thực thi công vụ do Luật Cán bộ, công chức quy định.*

2.2.2. ĐẶC TRƯNG, TIÊU CHUẨN CỦA CBCC HÀNH CHÍNH

Các đặc trưng về hoạt động chuyên môn của CBCC hành chính bao gồm: Thứ nhất, CBCC hành chính là những người thực thi công vụ; thứ hai, được Nhà

nước đảm bảo các điều kiện cần thiết, quyền lợi chính đáng để có khả năng và yên tâm thực hiện công vụ; *thứ ba*, là lực lượng lao động có tính chuyên nghiệp; *thứ tư*, hoạt động của họ diễn ra thường xuyên, liên tục trên phạm vi rộng và mang tính phức tạp; *thứ năm*, đội ngũ CBCC hành chính có sự ổn định tương đối, mang tính kế thừa và không ngừng phải nâng cao về chất lượng.

CBCC hành chính phải đáp ứng các tiêu chuẩn sau: *một là, trung thành với Tổ quốc, tận tụy phục vụ nhân dân; hai là, có trình độ chuyên môn nghiệp vụ và kỹ năng nghề nghiệp; ba là, có trình độ kiến thức, hiểu biết pháp luật; bốn là, thành thạo ngoại ngữ, tin học và có các kỹ năng ngoại giao, giao tiếp.*

2.2.3. CHỨC NĂNG, NHIỆM VỤ CỦA ĐỘI NGŨ CBCC HÀNH CHÍNH

2.2.3.1. Chức năng, nhiệm vụ của đội ngũ CBCC hành chính trong công tác xây dựng pháp luật

Thứ nhất, CBCC hành chính các cấp, tùy theo chức năng, nhiệm vụ, chuyên môn của mình, tham gia ở những mức độ khác nhau vào quá trình xây dựng pháp luật: có thể *chủ trì, tham gia vào quá trình soạn thảo, xây dựng các dự án luật, pháp lệnh; tham vấn ý kiến của các nhà khoa học, các chuyên gia pháp lý; tổ chức và tham gia các hội thảo khoa học nhằm đóng góp ý kiến cho việc sửa đổi, bổ sung, hoàn thiện các dự án luật; có thể tham gia thảo luận, tư vấn, đóng góp ý kiến cho các dự thảo nghị quyết của Hội đồng nhân dân cùng cấp; tham mưu cho Ủy ban nhân dân các cấp xây dựng và ban hành các quyết định hành chính, các văn bản quản lý* sao cho phù hợp với các nguyên tắc, quy định của pháp luật. *Thứ hai*, theo nhiệm vụ được giao, họ tham gia công tác xây dựng pháp luật *bằng cách tổ chức lấy ý kiến của nhân dân đóng góp vào các dự án luật, pháp lệnh theo hướng dẫn của cơ quan chuyên môn cấp trên. Thứ ba*, họ còn có nhiệm vụ *lắng nghe tâm tư, nguyện vọng của nhân dân, tìm hiểu dư luận xã hội, thu thập quan điểm, ý kiến của các cấp, các ngành, của người dân về những điểm mạnh và những hạn chế, bất cập của các bộ luật, đạo luật, các văn bản dưới luật; giúp Nhà nước điều chỉnh, sửa đổi hoặc bổ sung pháp luật.*

2.2.3.2. Chức năng, nhiệm vụ của CBCC hành chính trong công tác triển khai, thực hiện pháp luật

Một là, có trách nhiệm nghiêm chỉnh tuân thủ các nguyên tắc, quy định của pháp luật nói chung, pháp luật điều chỉnh lĩnh vực hành chính - công vụ nói riêng. Hai là, trong phạm vi chức năng của mình, có nhiệm vụ tuyên truyền, phổ biến pháp luật cho các tầng lớp nhân dân, hướng dẫn người dân thực hiện pháp luật. Ba là, trong phạm vi chức năng, quyền hạn của mình, có nhiệm vụ áp dụng pháp luật.

2.2.3.3. Chức năng, nhiệm vụ của CBCC hành chính trong công tác kiểm tra, giám sát quá trình thực hiện pháp luật

Hoạt động kiểm tra, giám sát việc thực hiện pháp luật có tác dụng củng cố và phát huy hiệu lực của pháp luật, duy trì các giá trị, chuẩn mực xã hội, bảo vệ trật tự, kỷ cương xã hội. Bên cạnh các cơ quan chuyên trách về kiểm tra việc thực hiện pháp luật, các CBCC hành chính, trong phạm vi lĩnh vực công tác của mình, cũng phải tham gia vào hoạt động kiểm tra, giám sát việc thực hiện pháp luật.

2.3. GIÁO DỤC PHÁP LUẬT CHO CBCC HÀNH CHÍNH

2.3.1. QUAN NIỆM VỀ GIÁO DỤC PHÁP LUẬT CHO CBCC HÀNH CHÍNH

GDPL cho CBCC hành chính là *hoạt động có định hướng, có tổ chức, thông qua các phương pháp đặc thù và bằng nhiều hình thức khác nhau, hướng tới cung cấp, trang bị cho CBCC hành chính những tri thức, hiểu biết về pháp luật nói chung, các vấn đề pháp luật cụ thể liên quan đến hoạt động hành chính - công vụ nói riêng; đồng thời, trang bị cho họ các kỹ năng xây dựng, thực hiện và áp dụng pháp luật, nhằm làm hình thành ở họ tri thức pháp luật, tình cảm pháp luật và hành vi phù hợp với các yêu cầu của pháp luật hiện hành, đòi hỏi đặc thù của lĩnh vực hoạt động hành chính.*

2.3.2. VAI TRÒ, ĐẶC TRƯNG CỦA GDPL CHO ĐỘI NGŨ CBCC HÀNH CHÍNH

2.3.2.1. Vai trò của GDPL cho CBCC hành chính

Thực tế cho thấy, việc coi nhẹ công tác GDPL cho CBCC hành chính là một trong những nguyên nhân dẫn đến tình trạng ý thức pháp luật của họ chưa cao; vẫn còn một bộ phận CBCC hành chính yếu về năng lực chuyên môn, bị thoái hóa,

biến chất. Dân chủ ở nhiều lúc, nhiều nơi bị vi phạm, kỷ cương phép nước chưa nghiêm. Một trong những nguyên nhân cơ bản của tình trạng trên là do *trình độ kiến thức, hiểu biết pháp luật, ý thức pháp luật của một bộ phận đáng kể CBCC hành chính còn nhiều hạn chế, bất cập*. Vì vậy, việc GDPL cho CBCC hành chính có vai trò hết sức quan trọng, góp phần nâng cao ý thức pháp luật cho họ, đáp ứng đòi hỏi của tiến trình xây dựng Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa.

2.3.2.2. Các đặc trưng của giáo dục pháp luật cho đội ngũ CBCC hành chính

GDPL cho CBCC hành chính là GDPL cho đối tượng *người lớn - những người đương chức, đương quyền, nhất là những cán bộ, công chức lãnh đạo, đòi hỏi tính chuyên ngành, chuyên nghiệp cao*; phải có sự lựa chọn, phân loại cụ thể, hợp lý về đối tượng tiếp nhận GDPL; phải sử dụng phương pháp và hình thức GDPL phù hợp; luôn gắn bó mật thiết với giáo dục chính trị, tư tưởng, đạo đức.

2.3.3. CÁC THÀNH TỐ CỦA GDPL CHO ĐỘI NGŨ CBCC HÀNH CHÍNH

2.3.3.1. Mục đích, mục tiêu của giáo dục pháp luật cho CBCC hành chính

Mục đích của GDPL cho CBCC hành chính là *những kiến thức, hiểu biết về pháp luật; thái độ, tình cảm, niềm tin đối với pháp luật; và thói quen, lối sống, hành vi xử sự tích cực theo pháp luật* mà CBCC hành chính có thể tiếp thu và hiện thực hóa sau khi tham dự GDPL. *Mục tiêu* của GDPL cho CBCC hành chính là *sự cụ thể hóa mục đích GDPL sao cho phù hợp với từng nhóm CBCC hành chính, với từng cấp độ yêu cầu GDPL, với từng thời kỳ nhất định*.

2.3.3.2. Chủ thể, đối tượng của giáo dục pháp luật cho CBCC hành chính

Chủ thể GDPL bao gồm *cơ sở giáo dục pháp luật và các nhà GDP*. Chủ thể GDPL cho CBCC hành chính *phải là các nhà GDPL chuyên nghiệp - những người có trình độ thạc sĩ, tiến sĩ, có thâm niên công tác và kinh nghiệm thực tiễn phong phú*; ngoài ra, có thể sử dụng các chuyên gia khi nội dung giáo dục pháp luật là những vấn đề liên quan trực tiếp đến lĩnh vực chuyên môn của họ.. Đối tượng của GDPL trong trường hợp này chính là *CBCC hành chính*.

2.3.3.3. Nội dung, phương pháp và hình thức GDPL cho CBCC hành chính

Nội dung GDPL là toàn bộ những gì mà chủ thể cần truyền đạt cho CBCC hành chính, giúp họ có những kiến thức, hiểu biết pháp luật; từ đó, hình thành, phát triển ý thức pháp luật, niềm tin đối với pháp luật và lối sống theo pháp luật. Phương pháp GDPL là *tổ hợp các cách thức tổ chức hoạt động được chủ thể GDPL (hoạt động dạy, truyền đạt) và các CBCC hành chính (hoạt động học, lĩnh hội) sử dụng nhằm hiện thực hóa mục đích, mục tiêu và nội dung GDPL cụ thể cho CBCC hành chính*. Hình thức GDPL là *tập hợp các mô hình tổ chức thực hiện GDPL, gồm các hoạt động khác nhau được lặp đi, lặp lại; thông qua đó, chủ thể tiến hành hoạt động GDPL, chuyển tải nội dung GDPL bằng những phương pháp nhất định và hướng tới đạt được mục đích GDPL cho CBCC hành chính*.

2.3.4. CÁC YẾU TỐ TÁC ĐỘNG TỚI GIÁO DỤC PHÁP LUẬT CHO ĐỘI NGŨ CÁN BỘ, CÔNG CHỨC HÀNH CHÍNH

Công tác GDPL cho cán bộ, công chức hành chính luôn chịu sự tác động của nhiều yếu tố khác nhau, thể hiện tập trung trong *yếu tố kinh tế - xã hội, yếu tố chính trị - xã hội, yếu tố văn hóa - xã hội và yếu tố pháp luật - xã hội*.

2.3.5. GDPL CHO CÁN BỘ, CÔNG CHỨC Ở MỘT SỐ NƯỚC TRÊN THẾ GIỚI - NHỮNG BÀI HỌC KINH NGHIỆM CHO VIỆT NAM

GDPL cho CBCC hành chính là vấn đề được các quốc gia trên thế giới rất quan tâm, xúc tiến mạnh mẽ. *Việc khảo sát công tác GDPL ở một số nước trên thế giới là để tạo một cái nhìn đối sánh với công tác này ở Việt Nam và rút ra những bài học kinh nghiệm để vận dụng vào lý luận cũng như thực tiễn nhằm nâng cao chất lượng, hiệu quả công tác GDPL cho CBCC hành chính ở nước ta hiện nay*.

Chương 3

THỰC TRẠNG KIẾN THỨC, HIỂU BIẾT PL CỦA CÁN BỘ, CÔNG CHỨC HÀNH CHÍNH VÀ GIÁO DỤC PHÁP LUẬT CHO CÁN BỘ, CÔNG CHỨC HÀNH CHÍNH Ở NƯỚC TA HIỆN NAY

3.1. TRÌNH ĐỘ KIẾN THỨC, HIỂU BIẾT PHÁP LUẬT CỦA ĐỘI NGŨ CÁN BỘ, CÔNG CHỨC HÀNH CHÍNH Ở NƯỚC TA HIỆN NAY

3.1.1. NHỮNG THÀNH TỰU VỀ TRÌNH ĐỘ KIẾN THỨC, HIỂU BIẾT PHÁP LUẬT CỦA CÁN BỘ, CÔNG CHỨC HÀNH CHÍNH

Thứ nhất, về cơ bản, đa số CBCC hành chính hiện nay đã nhận thức được tầm quan trọng của những kiến thức, hiểu biết pháp luật trong quá trình thực thi công vụ. *Thứ hai*, họ đã có sự chủ động, tích cực trong việc học tập, cập nhật thông tin pháp luật. *Thứ ba*, họ đã vận dụng được kiến thức pháp luật vào giải quyết các công việc hành chính - sự vụ. *Thứ tư*, ý thức pháp luật nghề nghiệp của CBCC hành chính đã từng bước hình thành và được củng cố.

3.1.2. NHỮNG BẤT CẬP, HẠN CHẾ VỀ TRÌNH ĐỘ KIẾN THỨC, HIỂU BIẾT PHÁP LUẬT CỦA ĐỘI NGŨ CBCC HÀNH CHÍNH Ở NƯỚC TA HIỆN NAY

Những điểm bất cập, hạn chế bộc lộ trong trình độ kiến thức, hiểu biết pháp luật của đội ngũ CBCC hành chính ở nước ta hiện nay thể hiện ở hai mâu thuẫn cơ bản: **Thứ nhất**, mâu thuẫn giữa “cái hiện có” và “cái cần có” trong trình độ kiến thức, hiểu biết pháp luật của đội ngũ CBCC hành chính. **Thứ hai**, mâu thuẫn giữa trình độ kiến thức, hiểu biết pháp luật của CBCC còn nhiều hạn chế và yêu cầu cao của việc xây dựng Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa. Miên giao thoa giữa trình độ kiến thức, hiểu biết pháp luật của đội ngũ CBCC hành chính và yêu cầu ngày càng cao của sự nghiệp xây dựng nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam chỉ chiếm một tỷ lệ rất khiêm tốn. Suy ra, việc nâng cao trình độ kiến thức, hiểu biết pháp luật cho CBCC hành chính thông qua giáo dục pháp luật càng là vấn đề có tầm quan trọng và có tính cấp bách.

3.2. GIÁO DỤC PHÁP LUẬT CHO CÁN BỘ, CÔNG CHỨC HÀNH CHÍNH Ở NƯỚC TA TRONG GIAI ĐOẠN HIỆN NAY

3.2.1. NHỮNG THÀNH TỰU CỦA CÔNG TÁC GDPL CHO CBCC HÀNH CHÍNH

Thứ nhất, công tác GDPL nói chung, GDPL cho CBCC hành chính nói riêng đã nhận được sự quan tâm, chỉ đạo sâu sát của Đảng và Nhà nước. *Thứ hai*, nhà nước đã đầu tư, dành khoản ngân sách ngày càng tăng phục vụ cho công tác GDPL. *Thứ ba*, một trong những ưu điểm nổi bật là sự phát triển và lớn mạnh của hệ thống các cơ sở giáo dục - đào tạo pháp luật. *Thứ tư*, tiến trình đổi mới, mở

của, tăng cường giao lưu, hội nhập quốc tế là điều kiện thuận lợi cho hợp tác, liên kết quốc tế trong lĩnh vực GDPL cho CBCC hành chính.

3.2.2. NHỮNG BẤT CẬP, HẠN CHẾ CỦA CÔNG TÁC GIÁO DỤC PHÁP LUẬT CHO CBCC HÀNH CHÍNH

3.2.2.1. Về mục đích, mục tiêu: Trong hoạt động GDPL cho CBCC hành chính ở nước ta, việc xác định mục đích chưa được các chủ thể GDPL đặt ra một cách nghiêm túc. Việc đánh giá xem mục đích đặt ra đạt kết quả đến đâu càng ít được chủ thể GDPL chú ý tới. Việc xác định mục tiêu của công tác GDPL cho đội ngũ cán bộ này gần như là xa lạ đối với các chủ thể GDPL.

3.2.2.2. Về chủ thể, đối tượng: Hiện nay, việc phân công, phân cấp đào tạo, bồi dưỡng chưa rõ ràng dẫn đến công tác tổ chức giáo dục, đào tạo còn trùng lặp; chất lượng chưa cao; bồi dưỡng tràn lan, chưa gắn với sử dụng, chưa có sự phân hóa cụ thể cơ sở nào chuyên trách GDPL cho CBCC hành chính. Các cơ sở GDPL chưa chú ý tới việc phân loại đối tượng người học để tổ chức, bố trí các lớp học một cách hợp lý nhất. Một số cơ quan hành chính sử dụng kinh phí đào tạo sai mục đích, kém hiệu quả... Một bộ phận CBCC hành chính có nhận thức sai lệch về vị trí, vai trò của GDPL đối với công tác chuyên môn của họ.

3.2.2.3. Về nội dung, phương pháp và hình thức: Các cơ sở đào tạo về luật chưa xây dựng được khung chương trình chuẩn cho từng đối tượng CBCC hành chính theo các cấp, các ngành, các lĩnh vực chuyên môn; chưa xây dựng được các chương trình, tài liệu tham khảo cho từng đối tượng; có những nội dung cần thực sự trong giai đoạn hiện nay thì không thấy nói tới, như kiến thức về pháp luật quốc tế, pháp luật về quyền con người, pháp luật về các vấn đề xã hội..., chưa chú trọng trang bị kiến thức về phương pháp, về kỹ năng thực hành công vụ, áp dụng kiến thức pháp luật vào thực tiễn công tác. **Về phương pháp:** lâu nay chủ yếu là tuyên truyền, giải thích, cung cấp thông tin pháp luật, thuyết trình theo kiểu độc thoại, một chiều; giảng viên ở vị trí trung tâm của GDPL. Phương pháp GDPL kiểu này không phù hợp với người học là CBCC hành chính. **Về hình thức:** có sự nhầm lẫn giữa hình thức và phương pháp GDPL cho CBCC hành chính. Nhà

nước và các cơ sở GDPL *chưa có quy định cụ thể về các hình thức GDPL áp dụng cho các đối tượng CBCC hành chính khác nhau.*

3.3. CÁC YẾU TỐ ẢNH HƯỞNG TỚI HOẠT ĐỘNG GIÁO DỤC PHÁP LUẬT CHO CBCC HÀNH CHÍNH Ở NƯỚC TA HIỆN NAY

Hoạt động GDPL cho CBCC hành chính luôn chịu sự ảnh hưởng của nhiều yếu tố khác nhau, chủ yếu gồm: *yếu tố kinh tế - xã hội* (chính sách, cơ chế kinh tế, tăng trưởng kinh tế...); *yếu tố chính trị - xã hội* (đường lối chính trị, ý thức chính trị, nền dân chủ...); *yếu tố văn hóa - xã hội* (các giá trị văn hóa truyền thống, văn hóa pháp luật, lối sống, dư luận xã hội...); *yếu tố pháp luật - xã hội* (mức độ hoàn thiện của hệ thống pháp luật, ý thức pháp luật, chính sách và cơ chế pháp lý...).

Chương 4

QUAN ĐIỂM VÀ GIẢI PHÁP NÂNG CAO CHẤT LƯỢNG GIÁO DỤC PHÁP LUẬT CHO ĐỘI NGŨ CÁN BỘ, CÔNG CHỨC HÀNH CHÍNH TRONG ĐIỀU KIỆN XÂY DỰNG NHÀ NƯỚC PHÁP QUYỀN XÃ HỘI CHỦ NGHĨA VIỆT NAM

4.1. QUAN ĐIỂM NÂNG CAO CHẤT LƯỢNG GDPL CHO ĐỘI NGŨ CBCC HÀNH CHÍNH

Việc nâng cao chất lượng, hiệu quả công tác giáo dục pháp luật cho đội ngũ cán bộ, công chức hành chính trong điều kiện xây dựng Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam cần dựa trên các quan điểm có tính chỉ đạo sau đây: Thứ nhất, *phải luôn được đặt dưới sự lãnh đạo của Đảng.* Thứ hai, *phải dựa trên sự quán triệt sâu sắc, thực hiện nghiêm túc các quy định của Nhà nước về giáo dục pháp luật.* Thứ ba, *phải đáp ứng yêu cầu xây dựng Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa và tiến trình cải cách hành chính nhà nước.* Thứ tư, *đòi hỏi sự nỗ lực, phấn đấu của tất cả các bên hữu quan; trong đó, vai trò hàng đầu thuộc về chủ thể và đối tượng của giáo dục pháp luật.* Thứ năm, *phải đổi mới đồng bộ cả về nội dung, phương pháp và hình thức giáo dục pháp luật cho đội ngũ cán bộ, công*

chức hành chính. Thứ sáu, phải kết hợp chặt chẽ với đẩy mạnh giáo dục chính trị, tư tưởng, đạo đức và lối sống.

4.2. GIẢI PHÁP NÂNG CAO CHẤT LƯỢNG GIÁO DỤC PHÁP LUẬT CHO ĐỘI NGŨ CÁN BỘ CÔNG CHỨC HÀNH CHÍNH

4.2.1. NÂNG CAO NHẬN THỨC, Ý THỨC TRÁCH NHIỆM CỦA CHỦ THỂ, ĐỐI TƯỢNG TRONG CÔNG TÁC GDPL CHO CBCC HÀNH CHÍNH

4.2.1.1. Xác định đúng đắn mục đích, mục tiêu GDPL cho đội ngũ cán bộ, công chức hành chính

Chủ thể và đối tượng phải cùng nhau xác định rõ ràng mục đích, mục tiêu của GDPL cho CBCC hành chính. Hai bên đều phải ý thức được rằng, mục tiêu của GDPL cho CBCC hành chính phải hướng tới đạt được ba loại: mục tiêu về nhận thức, về thái độ và về kỹ năng. Yêu cầu đặt ra không chỉ là trang bị kiến thức, hiểu biết pháp luật, mà còn trang bị cho CBCC hành chính kỹ năng mềm, bao gồm các kỹ năng truyền thông, kỹ năng giao tiếp, ứng xử, hợp tác...

4.2.1.2. Nâng cao năng lực giáo dục, ý thức trách nhiệm của chủ thể giáo dục pháp luật cho đội ngũ cán bộ, công chức hành chính

Biện pháp này đòi hỏi, một mặt, nâng cao năng lực giáo dục - đào tạo của các chủ thể GDPL cho cán bộ, công chức hành chính, như nâng cấp cơ sở vật chất, xây dựng các chương trình, tài liệu tập huấn, bồi dưỡng riêng cho từng đối tượng CBCC hành chính ở các cấp, các ngành cụ thể, phù hợp với yêu cầu về kiến thức pháp luật của họ, xây dựng đội ngũ cán bộ, giảng viên có uy tín, chất lượng, trình độ cao, có kỹ năng nghiệp vụ sư phạm, có đạo đức nghề nghiệp, tâm huyết với sự nghiệp GDPL. Mặt khác, nâng cao ý thức trách nhiệm của các chủ thể đối với sự nghiệp GDPL cho CBCC hành chính, gồm tăng cường vai trò lãnh đạo, chỉ đạo của Đảng ủy, các Chi ủy, Chi bộ trong các cơ sở GDPL; tăng cường hơn nữa công tác quản lý GDPL; phân loại đối tượng CBCC hành chính theo các tiêu chí về chức danh, về chuyên môn, về trình độ... để bố trí lớp học phù hợp.

4.2.1.3. Nâng cao nhận thức, ý thức trách nhiệm của đội ngũ cán bộ, công chức hành chính trong quá trình tham gia giáo dục pháp luật

Mỗi CBCC hành chính cần *chủ động, tự giác, tích cực tìm đến với GDPL xuất phát từ nhu cầu lĩnh hội kiến thức, hiểu biết pháp luật*. Thứ nhất, CBCC hành chính cần có *ý thức trách nhiệm cao khi tham gia các lớp giáo dục, đào tạo luật*. Thứ hai, CBCC hành chính cần *thực sự nghiêm túc, cầu thị* khi tham gia GDPL. Thứ ba, CBCC hành chính cần *thường xuyên cập nhật thông tin về các văn bản pháp luật mới, nhất là các văn bản liên quan đến lĩnh vực công tác chuyên môn*. Thứ tư, cần *nâng cao trình độ lý luận chính trị, có kiến thức, hiểu biết xã hội, thông thạo tin học, ngoại ngữ để đáp ứng yêu cầu hội nhập quốc tế*.

4.2.2. ĐỔI MỚI NỘI DUNG, PHƯƠNG PHÁP VÀ HÌNH THỨC GIÁO DỤC PHÁP LUẬT CHO ĐỘI NGŨ CÁN BỘ, CÔNG CHỨC HÀNH CHÍNH

4.2.2.1. Đổi mới nội dung GDPL cho cán bộ, công chức hành chính

Đổi mới nội dung GDPL cho CBCC hành chính phải xuất phát từ quan điểm *trang bị cho họ hệ thống kiến thức pháp luật vừa đảm bảo tính toàn diện, tính đồng bộ, lại vừa phải đảm bảo tính chuyên ngành, chuyên sâu, có trọng tâm, trọng điểm và phù hợp với nhu cầu của các nhóm đối tượng CBCC hành chính*. Các cơ sở GDPL cần chủ động xây dựng kết cấu chương trình, *phân định rõ ràng, cụ thể và hợp lý các khối kiến thức giáo dục pháp luật, phù hợp với nhu cầu xã hội*. Nội dung cần đổi mới theo phương châm *“trang bị cho người học những gì xã hội đang cần, chứ không phải dạy những cái nhà trường có”*; tăng cường khối kiến thức giáo dục hướng nghiệp và giáo dục kỹ năng mềm cho người học; xây dựng khung chương trình chuẩn cho từng đối tượng CBCC hành chính theo các cấp, các ngành, các lĩnh vực chuyên môn, các chức danh; *chú trọng trang bị cho họ kiến thức về phương pháp, kỹ năng thực hành công vụ, về áp dụng kiến thức pháp luật vào thực tiễn công tác*.

4.2.2.2. Đổi mới phương pháp GDPL cho đội ngũ CBCC hành chính

Tăng cường các phương pháp *đối thoại, thảo luận nhóm theo các chủ đề pháp luật, phương pháp nêu tình huống, sự kiện pháp lý để lôi cuốn người học vào sự tranh luận, thảo luận, tìm ra hướng giải quyết hợp lý nhất*; chuyển mạnh sang *“lấy người học làm trung tâm”*; ứng dụng công nghệ thông tin vào giảng dạy.

Với đối tượng CBCC hành chính chỉ nên sử dụng *phương pháp giảng dạy pháp luật trong các cơ sở giáo dục - đào tạo luật*. Phương pháp GDPL trên giảng đường phải *sinh động, hấp dẫn, cuốn hút* đối tượng bằng *phương pháp phát vấn, đặt câu hỏi, nêu tình huống, sự kiện pháp lý hành chính cụ thể, tạo sự tranh luận, thảo luận sôi nổi* nhằm tìm hướng giải quyết dưới sự điều khiển sự phạm tương tác của giảng viên. Phương pháp phải hướng tới rèn luyện cho đối tượng kỹ năng thực hành, áp dụng pháp luật vào thực tiễn hành chính - công vụ.

4.2.2.3. Đổi mới hình thức GDPL cho đội ngũ cán bộ, công chức hành chính

Hình thức GDPL chính thức cho CBCC hành chính chỉ nên giới hạn ở hình thức *đào tạo hệ chính quy, hệ vừa làm vừa học dài hạn, tập huấn chuyên đề pháp luật và bồi dưỡng kiến thức pháp luật ngắn hạn tại các cơ sở giáo dục - đào tạo, gồm các trường không chuyên luật và các trường, khoa chuyên ngành luật; vì các hình thức này gắn với trường lớp, với việc cấp văn bằng, chứng chỉ dựa trên nội dung giáo dục pháp luật được biên soạn chính thống, phương pháp sự phạm phù hợp và sự kiểm tra, đánh giá khoa học*. Do đặc thù về chức năng của CBCC hành chính nên cần có quy định cụ thể về những hình thức GDPL áp dụng cho đối tượng CBCC hành chính khác nhau.

4.2.3. ĐẢM BẢO CÁC ĐIỀU KIỆN CẦN THIẾT VỀ KINH TẾ, CHÍNH TRỊ, VĂN HÓA VÀ PHÁP LUẬT NHẪM NÂNG CAO CHẤT LƯỢNG GIÁO DỤC PHÁP LUẬT CHO ĐỘI NGŨ CÁN BỘ, CÔNG CHỨC HÀNH CHÍNH

4.2.3.1. Đảm bảo các điều kiện về kinh tế - xã hội

Trước hết, Nhà nước cần quan tâm hơn nữa, dành sự đầu tư kinh phí thỏa đáng cho công tác giáo dục pháp luật cho CBCC hành chính, giúp các cơ sở GDPL nâng cấp cơ sở vật chất - kỹ thuật; xây dựng nội dung, chương trình đào tạo pháp luật theo hướng hiện đại; thực hiện tốt hơn chính sách đãi ngộ đối với đội ngũ giảng viên, chuyên gia pháp luật và cán bộ quản lý GDPL; đảm bảo cho giảng viên có thu nhập xứng đáng cũng là biện pháp phòng ngừa các hiện tượng tiêu cực. Mặt khác, cần cải thiện và nâng cao đời sống vật chất, tinh thần cho CBCC hành chính. Chỉ khi thu nhập, mức sống của bản thân và gia đình được cải

thiện thì CBCC hành chính mới có thể *toàn tâm, toàn ý với với công tác chuyên môn, chấp hành kỷ cương, cống hiến tài năng và tâm huyết* cho sự nghiệp xây dựng Nhà nước pháp quyền; *góp phần hạn chế những hiện tượng tiêu cực*, như cửa quyền, tham nhũng, sách nhiễu dân... Nhà nước và các cấp, các ngành cũng cần *quan tâm, đầu tư nhiều hơn cho việc cải thiện, nâng cao đời sống tinh thần, giảm thiểu stress; tạo tâm lý hưng phấn, thoải mái cho CBCC hành chính hoàn thành tốt nhiệm vụ chuyên môn, tích cực tham gia vào quá trình GDPL*.

4.2.3.2. Đảm bảo các điều kiện về chính trị - xã hội

Về mặt chính trị, trước tiên, cần *tăng cường sự lãnh đạo, chỉ đạo của Đảng đối với công tác GDPL cho CBCC hành chính, thể hiện bằng các chỉ thị, nghị quyết cụ thể và sâu sắc về công tác GDPL cho CBCC hành chính; đồng thời, tăng cường công tác kiểm tra, giám sát việc thể chế hóa các nghị quyết đó thành pháp luật của nhà nước, các văn bản pháp quy của các cơ quan chức năng*. Sự nghiêm túc, kịp thời trong việc triển khai thực hiện các văn bản, nghị quyết về GDPL cho CBCC hành chính từ phía Đảng ủy, Ban lãnh đạo của các cơ sở GDPL cũng hết sức quan trọng. Tiếp đến, cần *nâng cao ý thức chính trị, tinh thần trách nhiệm của đội ngũ CBCC hành chính trong quá trình tham gia GDPL. Chừng nào việc học tập, tiếp thu, nâng cao trình độ kiến thức, hiểu biết pháp luật trở thành nhu cầu tự thân, là yếu tố thường trực trong ý thức chính trị, tinh thần trách nhiệm của mỗi CBCC hành chính thì công tác GDPL cho họ mới thực sự đi vào chiều sâu và đạt hiệu quả mong muốn*. Việc thực hành Quy chế dân chủ trong công tác GDPL cho CBCC hành chính cũng rất cần thiết thông qua công khai, minh bạch các chính sách, văn bản pháp luật quy định về GDPL cho CBCC hành chính, *đảm bảo công bằng xã hội trong thực hiện các chính sách*.

4.2.3.3. Đảm bảo các điều kiện về văn hóa - xã hội

Phát huy các giá trị văn hóa truyền thống phục vụ công tác giáo dục pháp luật, khắc phục các hủ tục lạc hậu, lỗi thời đang tác động tiêu cực đến công tác giáo dục pháp luật cho CBCC hành chính, bài trừ mạnh mẽ các thói hư tật xấu và tệ nạn xã hội... đang là những biện pháp quan trọng trước mắt và lâu dài để thúc

đẩy xã hội phát triển bền vững. Chính vì vậy, *khắc phục các hủ tục lạc hậu, lỗi thời đang tác động tiêu cực đến công tác GDPL cho CBCC hành chính, xây dựng nếp sống văn minh, gia đình văn hóa; xây dựng trường học, cơ quan, đơn vị văn hóa... là góp phần đảm bảo các điều kiện về văn hóa - xã hội để nâng cao chất lượng GDPL cho đội ngũ cán bộ này.*

Bên cạnh đó, *xây dựng và phát triển nền văn hóa pháp luật là biện pháp có tầm quan trọng cả trước mắt cũng như về lâu dài trong việc đảm bảo các điều kiện về văn hóa nhằm nâng cao chất lượng GDPL cho CBCC hành chính.* Văn hóa pháp luật, thông qua các giá trị, các chuẩn mực của nó, là nền tảng để mỗi CBCC hành chính tự suy ngẫm, biết được mình thiếu cái gì, cần cái gì, mong muốn đạt được kiến thức pháp luật ở trình độ nào. Điều đó trở thành *động lực thúc nội tâm, giúp họ chủ động, tự giác, tích cực tham gia vào công tác GDPL.*

4.2.3.4. Đảm bảo các điều kiện về pháp luật

Trước tiên, cần *hoàn thiện hệ thống pháp luật.* Hệ thống pháp luật càng hoàn thiện bao nhiêu thì càng tạo ra môi trường pháp luật ổn định bấy nhiêu, tạo điều kiện cho công tác GDPL diễn ra thuận lợi. Nội dung GDPL ổn định, thống nhất, cụ thể, phân hóa theo từng đối tượng CBCC hành chính giúp công tác GDPL cho họ được dễ dàng, thuận lợi hơn. Ngược lại, *tính cục bộ, chậm trễ, xa rời thực tiễn, thường xuyên phải sửa đổi, bổ sung của các bộ luật, luật là nguyên nhân khiến cho nội dung GDPL không cập nhật, mất ổn định; GDPL cho CBCC hành chính phải lặp đi, lặp lại, gây lãng phí về công sức và tiền của mà chất lượng vẫn ít được cải thiện.* Bên cạnh đó, cần rà soát, điều chỉnh, ban hành các chính sách, văn bản pháp luật và cơ chế pháp lý quy định về giáo dục pháp luật cho CBCC hành chính. Cần nghiên cứu để xây dựng, ban hành những văn bản pháp luật quy định riêng về GDPL cho CBCC hành chính, trong đó quy định rõ về nguồn tài chính chi cho GDPL, nội dung, chương trình, hình thức GDPL; cơ sở được phép tổ chức GDPL cho CBCC hành chính...

Việc đảm bảo các điều kiện cần thiết về kinh tế, chính trị, văn hóa và pháp luật kể trên là nền tảng vô cùng quan trọng để nâng cao chất lượng giáo dục pháp

luật cho đội ngũ cán bộ, công chức hành chính, đáp ứng yêu cầu của công cuộc xây dựng Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam.

PHẦN KẾT LUẬN

1. Việc xây dựng Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam đang đặt ra cho công tác GDPL cho đội ngũ CBCC hành chính những yêu cầu cấp thiết, như phải nhấn mạnh tính tối cao của pháp luật, phải trang bị kiến thức, hiểu biết pháp luật về quyền con người, pháp luật quốc tế... Trong Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam, đội ngũ CBCC hành chính có vai trò, chức năng vô cùng quan trọng, là *lực lượng nòng cốt trong cơ quan hành chính*, có chức năng, nhiệm vụ gắn liền với *công tác xây dựng, thực hiện và áp dụng pháp luật; kiểm tra, giám sát việc thực hiện pháp luật*. Nhà nước trao quyền cho CBCC hành chính để họ hoàn thành *nhiệm vụ quản lý nhà nước, quản lý xã hội* trên nhiều lĩnh vực. Với vai trò, chức năng đó, CBCC hành chính là nhân tố quyết định chất lượng và hiệu quả hoạt động quản lý hành chính.

2. Để làm việc trong các cơ quan hành chính nhà nước, CBCC hành chính phải đáp ứng nhiều tiêu chuẩn; trong đó, tiêu chuẩn *trình độ kiến thức, hiểu biết pháp luật có tầm quan trọng hàng đầu*. Trong điều kiện xây dựng Nhà nước pháp quyền, CBCC hành chính phải có kiến thức pháp luật, *hiểu biết chuyên sâu về hệ thống pháp luật điều chỉnh lĩnh vực chuyên môn, nghiệp vụ mà mình đang công tác* và phải biết vận dụng đúng đắn pháp luật để giải quyết tốt công việc được giao. *Điều đó chỉ có thể đạt được bằng con đường GDPL cho CBCC hành chính*.

3. Giáo dục pháp luật cho CBCC hành chính là *hoạt động có định hướng, có tổ chức, thông qua các phương pháp đặc thù và bằng nhiều hình thức khác nhau*,

hướng tới cung cấp, trang bị cho CBCC hành chính những tri thức, hiểu biết về các vấn đề pháp luật nói chung, về các vấn đề pháp luật cụ thể liên quan đến hoạt động hành chính - công vụ nói riêng, làm hình thành ở họ tri thức pháp luật, tình cảm pháp luật và hành vi phù hợp với những yêu cầu, đòi hỏi của hệ thống pháp luật hiện hành cũng như những đòi hỏi đặc thù của lĩnh vực hoạt động hành chính. Quá trình GDPL cho đội ngũ CBCC hành chính được tạo thành bởi các yếu tố: mục đích, mục tiêu; chủ thể, đối tượng; nội dung, phương pháp và hình thức GDPL. Giữa các thành tố này có mối liên hệ mật thiết, khăng khít với nhau.

4. Tác giả luận án đã tiến hành xây dựng phiếu thăm dò ý kiến, tiến hành điều tra xã hội học các khía cạnh khác nhau của hoạt động giáo dục pháp luật cho cán bộ, công chức hành chính. *Kết quả khảo sát thu được đảm bảo tính trung thực, khách quan và khoa học, được dùng để phân tích thực trạng GDPL cho CBCC hành chính. Sự phân tích cho thấy, đội ngũ CBCC hành chính đã đạt được những ưu điểm nhất định trong việc nâng cao kiến thức, hiểu biết pháp luật; trong đó, nổi bật là phần đông cán bộ, công chức hành chính đã có sự chủ động, tích cực trong việc học tập, nghiên cứu, cập nhật thông tin pháp luật và đã vận dụng được kiến thức, hiểu biết pháp luật vào quá trình công tác. Bên cạnh những ưu điểm, sự phân tích cũng cho thấy những điểm bất cập, hạn chế, thể hiện ở hai mâu thuẫn cơ bản: một là, mâu thuẫn giữa “cái hiện có” và “cái cần có” trong trình độ kiến thức, hiểu biết pháp luật của đội ngũ CBCC hành chính; hai là, mâu thuẫn giữa trình độ kiến thức, hiểu biết pháp luật của đội ngũ CBCC hành chính còn nhiều hạn chế và yêu cầu cao của quá trình xây dựng nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa. Có thể thấy, miễn giao thoa giữa trình độ kiến thức, hiểu biết pháp luật của đội ngũ CBCC hành chính và yêu cầu ngày càng cao của sự nghiệp xây dựng Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa chỉ chiếm một tỷ lệ rất khiêm tốn.*

5. Thực trạng công tác GDPL cho CBCC hành chính ở nước ta hiện nay cũng thể hiện trên cả hai mặt ưu điểm và nhược điểm. *Về ưu điểm*, công tác GDPL cho CBCC hành chính đã nhận được sự quan tâm, chỉ đạo sâu sát của Đảng; Nhà nước đã đầu tư, dành khoản ngân sách ngày càng tăng cho công tác này; hệ thống

các cơ sở GDPL ngày càng phát triển; sự hợp tác quốc tế trong lĩnh vực GDPL cho CBCC hành chính cũng ngày càng được mở rộng. *Về nhược điểm*, việc xác định mục đích, mục tiêu GDPL cho CBCC hành chính chưa được đặt ra một cách nghiêm túc; việc phân công, phân cấp đào tạo, bồi dưỡng chưa rõ ràng dẫn đến công tác tổ chức giáo dục - đào tạo còn chồng chéo, trùng lặp; chất lượng đào tạo, bồi dưỡng chưa cao, chưa gắn với sử dụng; *chưa chú ý tới việc sàng lọc, phân loại đối tượng người học* để bố trí lớp học hợp lý. *Nội dung, phương pháp và hình thức tổ chức GDPL cho CBCC hành chính* cũng còn bộc lộ nhiều bất cập.

Hoạt động GDPL cho đội ngũ CBCC hành chính chịu sự ảnh hưởng của nhiều yếu tố khác nhau, tập trung chủ yếu ở bốn nhóm: *yếu tố kinh tế - xã hội, yếu tố chính trị - xã hội, yếu tố văn hóa - xã hội và yếu tố pháp luật - xã hội*. Các yếu tố kể trên, ở chừng mực khác nhau, có ảnh hưởng mạnh mẽ tới chất lượng và hiệu quả của công tác GDPL cho CBCC hành chính.

6. Để nâng cao chất lượng, hiệu quả của công tác GDPL cho đội ngũ CBCC hành chính, cần quán triệt các quan điểm có tính chất chỉ đạo và triển khai đồng bộ các giải pháp cơ bản sau: Thứ nhất, nâng cao nhận thức, ý thức trách nhiệm của chủ thể và đối tượng trong công tác GDPL cho CBCC hành chính. Thứ hai, đổi mới nội dung, phương pháp và hình thức GDPL cho CBCC hành chính. Thứ ba, đảm bảo các điều kiện cần thiết về kinh tế, chính trị, văn hóa và pháp luật cho việc nâng cao chất lượng GDPL cho đội ngũ cán bộ, công chức hành chính.

Từ kết quả nghiên cứu của luận án, tác giả đề xuất với các cơ quan chức năng, các cơ sở GDPL, nhất là Học viện Hành chính, một số ý kiến sau đây:

Một, đội ngũ CBCC hành chính là lực lượng nòng cốt, hạt nhân của tiến trình xây dựng Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa, bởi vậy, công tác GDPL cho CBCC hành chính phải triển khai thực sự nghiêm túc, khoa học, chú trọng chất lượng, hiệu quả với tinh thần, trách nhiệm cao của các bên hữu quan.

Hai, các cơ quan chức năng cần sớm ban hành các văn bản pháp luật quy định đầy đủ, cụ thể về mục tiêu, chủ thể, đối tượng, nội dung, phương pháp và

hình thức GDPL cho CBCC nói chung, CBCC hành chính nói riêng; đồng thời, có quy chế giám sát chặt chẽ quá trình thực hiện hoạt động này.

Ba, các cơ sở giáo dục - đào tạo luật cần chuyển hướng nhanh chóng, mạnh mẽ từ chỗ đào tạo theo chỉ tiêu, trang bị cho người học chỉ những gì mình có sang *cung cấp cho người học những gì họ cần, đào tạo theo nhu cầu, yêu cầu của xã hội, trong đó có nhu cầu và yêu cầu của đội ngũ CBCC hành chính.*

Bốn, các chủ thể GDPL cho CBCC hành chính cần chú trọng *nâng cao trình độ học vấn pháp lý, kiến thức chuyên môn, hiểu biết xã hội, kỹ năng nghiệp vụ sư phạm, kinh nghiệm thực tế cho đội ngũ giảng viên.*

Năm, các cơ sở GDPL cần có sự sàng lọc, *phân loại đối tượng CBCC hành chính một cách nghiêm túc, khoa học để xếp lớp trước khi GDPL cho họ. Cụ thể, cần phân loại theo chức danh; theo ngạch; theo trình độ kiến thức pháp luật hiện có; theo cấp hành chính; theo ngành, lĩnh vực công tác...*

Sáu, về *nội dung chương trình GDPL*, các cơ sở GDPL cho CBCC hành chính cần xây dựng được các bộ tài liệu, *chương trình chuẩn* phù hợp với nhu cầu về kiến thức pháp luật và yêu cầu về chuyên môn nghiệp vụ công tác cho từng nhóm CBCC hành chính. Trong giai đoạn hiện nay, cần chú trọng trang bị cho họ *kiến thức pháp luật quốc tế, pháp luật về quyền con người, pháp luật về các vấn đề xã hội; các kiến thức về kỹ năng thực hành công vụ, giao tiếp...*

Bảy, về *hình thức GDPL cho CBCC hành chính*, nên giới hạn ở hình thức đào tạo dài hạn, tập huấn chuyên đề pháp luật và bồi dưỡng kiến thức pháp luật tại các cơ sở giáo dục, đào tạo luật, vì các hình thức này gắn với trường lớp, với việc cấp văn bằng, chứng chỉ dựa trên nội dung GDPL được biên soạn chính thống, phương pháp sư phạm phù hợp và sự kiểm tra, đánh giá khoa học.

Tám, về *phương pháp GDPL cho CBCC hành chính*, chỉ nên tập trung vào phương pháp giảng dạy pháp luật trong các loại hình nhà trường. Chúng ta GDPL cho người lớn - những người đương chức, đương quyền trong bộ máy hành chính. Vì vậy, *phương pháp GDPL trên giảng đường phải sinh động, hấp dẫn, cuốn hút đối tượng vào nội dung bằng phương pháp phát vấn, đặt câu hỏi, nêu*

tình huống, sự kiện pháp lý hành chính cụ thể, tạo sự tranh luận, thảo luận sôi nổi nhằm tìm hướng giải quyết dưới sự điều khiển sự phạm tương tác của giảng viên. Phương pháp phải hướng tới rèn luyện cho họ kỹ năng thực hành, áp dụng pháp luật vào thực tiễn hành chính - công vụ.

Chín, nhu cầu lập pháp có nguồn gốc và nảy sinh từ chính hoạt động hành pháp; mà CBCC hành chính, hơn ai hết, là những người sâu sát, trực tiếp với đời sống pháp luật, nắm bắt các vấn đề pháp lý mà các quan hệ xã hội đang đặt ra; từ đó, nêu các sáng kiến luật, đóng góp ý kiến cho các dự án luật... Chính vì vậy, cần chú trọng và nhấn mạnh cho họ các kiến thức về kỹ năng lập pháp.